

Sygn. akt IV KK 224/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Zabłocki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puzkarski

SSA del. do SN Jacek Błaszczyk

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza
w sprawie **G. P.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie, w dniu 9 stycznia 2015 r.,

kasacji, wniesionej - na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. - przez Rzecznika Praw
Obywatelskich, na korzyść skazanego,

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 22 czerwca 2012 r.

1. uchyla zaskarżony wyrok w zaskarżonej części, to jest w zakresie orzeczenia o połączeniu kar jednostkowych wymierzonych wyrokami wymienionymi w pkt 7 i 8 części opisowej wyroku łącznego i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania;

2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 22 czerwca 2012 r., Sąd Okręgowy w P. orzekł w przedmiocie wydania wyroku łącznego wobec G. P. skazanego następującymi dwunastoma wyrokami:

1. Sądu Rejonowego z dnia 19 marca 2003 r., sygn. akt II K 116/03 za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 8 listopada 2002 roku na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. na karę grzywny w liczbie 50 stawek po 10 zł. każda.
2. Sądu Rejonowego z dnia 29 maja 2003 r., sygn. akt II K 263/03 zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 21 października 2003 r. sygn. akt VI Ka. 399/03 za przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. popełnione w dniu 8 października 2002 roku na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, którą następnie zarządzono do wykonania oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. na karę grzywny w liczbie 50 stawek po 10 zł. każda.
3. Sądu Rejonowego z dnia 11 lutego 2004 r. sygn. akt VII K 66/04 za przestępstwo z art. 288 § 1 k.k. popełnione w dniu 26 grudnia 2003r. przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. na karę grzywny w liczbie 50 stawek po 10 zł. każda.
4. Sądu Rejonowego z dnia 2 marca 2004 r. sygn. akt VII K 136/04 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 13 stycznia 2004 r. na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby.
5. Sądu Rejonowego z dnia 28 czerwca 2004 r., sygn. akt VII K 670/04 za przestępstwo z art. 178a § 2 k.k. popełnione w dniu 20 maja 2004 r. na karę grzywny w liczbie 50 stawek po 10 zł. każda.
6. Sądu Rejonowego z dnia 4 października 2004 r. sygn. akt II K 329/04:
  - za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 6 czerwca 2004 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. na karę grzywny w liczbie 50 stawek po 10 zł. każda,
  - za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 6 czerwca 2004 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym na podstawie art. 85 k.k. i art.

86 § 1 k.k. Sąd orzekł karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności warunkowo zawieszając wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności na okres 3 lat próby.

7. Sądu Rejonowego z dnia 21 kwietnia 2005 r., sygn. akt II K 173/05:

- za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w nieustalonym dniu miesiąca września 2003 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

- za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 27/28 marca 2004 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

- za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 30 października 2004 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

- za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 17/18 września 2004 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. na karę grzywny w liczbie 60 stawek dziennych po 10 zł każda przy czym na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Sąd orzekł karę łączną 1 roku pozbawienia wolności.

8. Sądu Rejonowego z dnia 17 maja 2005 r., sygn. akt II K 124/05:

- za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w nieustalonym dniu września 2004 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności,

- za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w nocy z 9 na 10 listopada 2004 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności, przy czym na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Sąd orzekł karę łączną 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. na karę grzywny w liczbie 60 stawek dziennych po 10 zł każda.

9. Sądu Rejonowego z dnia 30 czerwca 2005 r., sygn. akt II K 182/05, którym na podst. art. 569 § 1 k.p.k., 85 k.k. i 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności wymierzone wyrokami tegoż Sądu z dnia 19 marca 2003 r., sygn. akt II K 116/03 i z dnia 29 maja 2003 r., sygn. akt II K 263/03, orzekając karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

10. Sądu Rejonowego z dnia 31 maja 2007 r., sygn. akt II K 65/07, za przestępstwo z art. 62 ust. 3 w zw. z ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.) popełnione w dniu 28 lutego 2007 roku na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności.

11. Sądu Rejonowego z dnia 20 października 2010 r., sygn. akt II K 1513/10, za przestępstwo z art. 297 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 6 czerwca 2009 roku na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

12. Sądu Okręgowego z dnia 9 grudnia 2011 r. sygn. akt II K 31/11:

- za przestępstwo z art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.) w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od nieustalonego dnia grudnia 2009 roku do nieustalonego dnia stycznia 2010 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności;

- za przestępstwo z art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.) w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od nieustalonego dnia maja 2010 roku do nieustalonego dnia lipca 2010 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

- za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 26 maja 2009 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności.

W punkcie pierwszym zaskarżonego kasacją orzeczenia Sąd Okręgowy w P. na zasadzie art. 569 § 1 k.p.k., art 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 89 § 1a k.k. połączył skazanemu G. P. wyroki opisane w punktach 7 i 8 i wymierzył mu karę łączną w wymiarze 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności. Treść pozostałych punktów tego orzeczenia nie wymaga zrelacjonowania w niniejszym uzasadnieniu z uwagi na granice zaskarżenia wyznaczone w kasacji przez jej autora, to jest Rzecznika Praw Obywatelskich. Dodać jedynie należy, że wyrok łączny Sądu Okręgowego w P. z dnia 22 czerwca 2012 r. uprawomocnił się z dniem 4 lipca 2012 r., bowiem nie został zaskarżony zwykłym środkiem odwoławczym.

Jako prawomocny i kończący postępowanie w sprawie został on zaskarżony kasacją wniesioną - na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. - na korzyść skazanego G. P. przez Rzecznika Praw Obywatelskich, w części dotyczącej orzeczenia o karze łącznej, zawartego właśnie w opisanym wyżej punkcie pierwszym tego wyroku. Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 4 § 1 k.k., polegające na zastosowaniu przez Sąd ustawy nowej i w konsekwencji wymierzeniu na podstawie art. 89 § 1a k.k. kary

łącznej bezwzględnej pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które wyrokami jednostkowymi orzeczono karę bezwzględnej pozbawienia wolności (wyrok Sądu Rejonowego, sygn. II K 173/05) oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (wyrok Sądu Rejonowego, sygn. akt II K 124/05), pomimo tego, że w czasie popełnienia zbiegających się przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, gdyż przepis art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., wykluczał możliwość orzeczenia w takiej sytuacji kary łącznej bezwzględnej pozbawienia wolności.

W konkluzji, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie wyroku Sądu I instancji w zaskarżonej części i umorzenie w tym zakresie postępowania o wydanie wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w zakresie zgłoszonego w niej zarzutu. Natomiast - mając na uwadze zaprezentowane w niej poglądy prawne – niekonsekwentnie został sformułowany jej wniosek końcowy.

Rację ma Rzecznik Praw Obywatelskich wskazując, że wymierzenie w zaskarżonym kasacją wyroku łącznym, w jego punkcie pierwszym, kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia za zbiegające się przestępstwa, popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r., za które wymierzono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jak i bez warunkowego zawieszenia, stanowi rażące naruszenie art. 4 § 1 k.k. Stanowisko takie było wielokrotnie wyrażane przez Sąd Najwyższy, m. in. w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt I KZP 13/13 (OSNKW z 2013 r., z. 12, poz. 100) czy w wyroku z dnia 17 stycznia 2013 r., sygn. akt II KK 84/12 (OSNKW z 2013 r., z. 5, poz. 43).

Rzecznik Praw Obywatelskich słusznie wskazuje, iż w związku z wejściem w życie w dniu 8 czerwca 2010 r. ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 206, poz. 1589) wprowadzającej art. 89 § 1a k.k., ustawodawca stworzył w nowej regulacji możliwość wymierzenia w wyroku łącznym kary łącznej

pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, obejmującej jednostkowe skazania na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Zgodnie jednak z jednolitym orzecznictwem Sądu Najwyższego, prezentowanym w licznych judykatach, dyspozycja art. 89 § 1 k.k. przed dniem 8 czerwca 2010 r. wykluczała możliwość wymierzenia w wyroku łącznym kary bezwzględnej pozbawienia wolności, powstałej z połączenia kar orzeczonych z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania (zob. szerzej np. uchwałę z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW z 2001 r., z. 5-6, poz. 41).

Możliwość wymierzenia kary łącznej w wyroku łącznym na podstawie art. 89 § 1a k.k., czyli w postaci bezwzględnej kary pozbawienia wolności przy łączeniu skazań za zbiegające się przestępstwa, w których wymierzono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (oraz przy zastosowaniu rozumowania *a maiore ad minus* - skazań za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania oraz kary pozbawienia wolności o tzw. bezwzględnym charakterze), obejmuje – zgodnie z art. 4 § 1 k.k. – te skazania, które dotyczą przestępstw popełnionych po dniu 7 czerwca 2010 r. Jak już wyżej wskazano, przed wejściem w życie art. 89 § 1a k.k., to art. 89 § 1 k.k. stanowił ewentualną podstawę do orzekania kary łącznej w wyroku łącznym w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, ale jedynie przez orzeczenie kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Tak więc, stan prawny obowiązujący przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) był w rozważanym tu aspekcie zdecydowanie bardziej korzystny od wprowadzonych w życie z dniem 8 czerwca 2010 r. nowych reguł łączenia kar pozbawienia wolności w wyroku łącznym. Ustawa obowiązująca poprzednio była zatem „względniejsza” dla sprawcy (w rozumieniu art. 4 § 1 k.k.) od ustawy nowej. W sposób pełniejszy argumentacja, która legła u podstaw kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, zaprezentowana została w uzasadnieniach wymienionych wyżej judykatów Sądu

Najwyższego, zamieszczonych w powszechnie dostępnych publikatorach. W konsekwencji, nie zachodzi rzeczowa potrzeba powtarzania jej w tym miejscu w tej rozszerzonej formie.

Podsumowując, stwierdzić należy, że stosując w prawidłowy sposób art. 4 § 1 k.k. w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, sąd winien rozważyć „względność” ustaw przy porównaniu stanu normatywnego z daty orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego oraz stanu normatywnego z czasu popełnienia każdego z przestępstw wchodzących w skład zbiegu. Prowadzi to do wniosku, że - uwzględniając kierunek zmian wprowadzonych w ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw - przyjąć należy, iż jeśli choć jedno z przestępstw wchodzących w skład realnego zbiegu, za które orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania i bez warunkowego zawieszenia wykonania, zostało popełnione przed wejściem w życie tej ustawy, należy stosować, jako względniejszy, Kodeks karny w brzmieniu sprzed dnia 8 czerwca 2010 r.

Uwzględniając realia związane z datami przestępstw popełnionych przez G. P. (a opisanych w pkt 7 i 8 części wstępnej wyroku łącznego) i wymierzonymi mu za te występki tzw. karami jednostkowymi, które następnie zostały objęte wyrokiem łącznym w jego zaskarżonej części, należało uwzględnić wniesioną - na korzyść tego skazanego – przez Rzecznika Praw Obywatelskich kasację i uchylić wyrok łączny w tym zakresie. W konsekwencji jednak, sprawę należało przekazać do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd ten będzie związany zapatrywaniami prawnymi przedstawionymi w niniejszym uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.). Oznacza to, że w wypadku, gdy skład orzekający dojdzie do wniosku, iż podlegające łączeniu kary mogą być sprowadzone do kary łącznej w rozmiarze nie przekraczającym 2 lat pozbawienia wolności (wymaga to oceny współmierności kary łącznej przez pryzmat dyrektyw sądowego wymiaru kary oraz uwzględnienia okoliczności wymienionych w art. 571 § 1 k.p.k., gdyż z punktu widzenia teoretycznego, przy zastosowaniu zasady absorpcji, czysto matematyczne

względy, w powiązaniu z treścią art. 86 § 1 k.k., nie stoją temu na przeszkodzie), a nadto zachodzą pozostałe przesłanki określone w art. 69 k.k., wówczas wymierzenie kary łącznej w wyroku łącznym będzie możliwe. W wypadku, gdy Sąd Rejonowy doszedłby do odmiennych wniosków, będzie zobowiązany do umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, pomimo tego, że zbiegające się przestępstwa pozostawały w konfiguracji czasowej odpowiadającej warunkom określonym w art. 85 k.k. (zob. szerzej uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01).

Sprawę po uchyleniu zaskarżonego wyroku jedynie w części obejmującej rozstrzygnięcie z jego pkt 1 należało przekazać do ponownego rozpoznania w I instancji nie Sądowi Okręgowemu (pomimo tego, że to wyrok tego Sądu uległ częściowemu uchyleniu), ale Sądowi Rejonowemu, z tego powodu, że właściwość funkcjonalną Sądu Okręgowego przy wydawaniu pierwotnego wyroku łącznego kształtowała potrzeba rozważenia objęcia tym wyrokiem także i skazania G. P. wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II K 31/11, wymienionym w pkt 12 części wstępnej wyroku łącznego (art. 569 § 2 k.p.k.). Obecnie, w związku z granicami zaskarżenia zakreślonymi w kasacji i odpowiadającymi im granicami uchylenia wyroku łącznego, właściwość do orzekania reguluje już nie przepis art. 569 § 2 k.p.k., ale art. 569 § 1 k.p.k. Zgodnie z tym ostatnim przepisem właściwym do rozpoznania sprawy w I instancji jest zaś Sąd Rejonowy.

O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy rozstrzygnął zgodnie z treścią art. 638 k.p.k.-